

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra DE FREMMEDE

Citation: Ewald, Johannes: "Johannes Ewalds samlede skrifter", i Ewald, Johannes: *Johannes Ewalds samlede skrifter*, Gyldendal, (1969), s. 146. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald06val-shoot-idm140353511758688/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Johannes Ewalds samlede skrifter

Veninde desto bedre, og saaledes at gjøre hende desto opmærksommere paa mit aandelige Vei — Jeg, som ikke troer paa noget Menneske, jeg er nogenledes overtødt om, at han bagtalte mig — maaskee for at faae det anbragt, at han kunde Engelsk, maaskee af en anden ligesaa ubetydelig Aarsag, og gandske sikkert, fordi han var en Nar — Det er endog meer, end en blot Muelighed, at han af en falsk Ærgjerrighed, har vildet gjøre sig selv mistænkt for at være en stærk Aand — Denne Hypothes faaer en stor Vægt deraf, at han selv uden Betænkning tilstoed, at han havde været i et slet Huus — Vist er det, at der er intet Begreb, hvori Mennesket er mindre enig med sig selv, og andre, intet ubestemttere, intet utydeligere, intet falskere Begreb, end det man i Almindelighed gjør sig om Ære — Jeg er saa indtrykt af denne Sandhed, at dersom jeg ikke havde kjendt min Veninde desto bedre; jeg neppe skulde have undladt at mistænke hende for selv at have opdigtet den heele Historie; af Godhed for mig, nemlig for at gjøre mig en Compliment dermed, at jeg allerede var vittig nok, til at være en Fritænker og at snakke Engelsk —

Min anden Hændelse var omtrænt af samme Beskaffenhed, og tjente endnu meer til at bestyrke mig i det Forsæt, ikke uden nøyere Overbeviisning, at tiltroe nogen et ont Hjerte, fordi han befandtes skyldig i en eller anden ond Handling — Jeg laae for nogle Aar siden paa Landet — Jeg havde i en otte Dages Tid ikke kundet forlade Sengen; da min gode Ven, Herr A*, som vilde gjøre en Tour ind til Byen, om Morgenens tiilig kom til mig, for at sige mig Farvel, og for at paatage sig mine Commissioner — Han gik lige fra mig, ud paa Vognen, og han steeg ikke af den førend hos min førømtalte Velgjørerinde — Han var neppe kommet igjennem Døren, førend hun raabte: »Ak Herr A*! — Jeg veed hvorfor De kommer — Vor ulyk-

kelige Ven! — De søge ham — Jeg er underrettet om alting¹⁰ — Min Ven begjærte nærmere Forklaring, og hun troede at han forstille sig — Endelig fortalte hun, at en af hendes meget gode Venner, en ærlig Mand, og som for Resten kjendte mig saa got som hun selv, for en Time siden havde mødt mig paa Gaden — i en meget uordentlig Tilstand — Herr A* som troede sine Sandser best, og ikke troede Gjengangere, soer hende til paa sin Ære, at den, som hun kaldte sin gode Ven, var en nederdrægtig Løgnere — og han havde ont ved at overtude hende derom — Den Forfatning, som jeg dengang var i; da nemlig et got Rygte var mig meer magtpaaliggende, end nogetid ellers, og mit Udkomme desuden allene kom an paa min Velgjørerindes Yndest, gjorde mig denne Bagtalelse meget farlig, og gav den et desto større Skin af Ondskab — Af denne Aarsag, blev jeg imod min Sædvane nysgjerrig nok, til at vilde kjende min Mand — Min Veninde, som maaskee var bleven afskrækket, ved nogle hidsige Ord, som Herr A* havde ladet falde, og som desuden vidste, at jeg ikke selv var meget koldsindig, vilde ingenlunde forraade ham — Endelig kom jeg paa hans Spor — Men hvormeget havde jeg ikke bedraget mig, i den Formodning, at finde en Fiende, en bitter, en uforsonlig Fiende i ham? — Langt fra ikke af Had, eller af en nedrig Lyst, at skade mig — af Sult — af den bittere Sult, havde den Stakkel bagtalt mig — Min Veninde, havde paa en kort Tid, laant ham Navn af sin Ven, ventelig for ikke at holdes for den, der sagde noget paa en løs Grund, og maaskee, for at afbøde min Ven en Tilstaaelse, om det, som hun selv troede at være saa vis paa — Jeg bebreydede mig imidlertid min Feyltagelse — Og virkelig, den gjorde den Kundskab om Mennesket, hvormed jeg undertiden smigrer mig, kun liden Ære — Men hvormange af vore moralske Læger gaaer det ikke, som mig, at de søge det onde i Hjertet, som de

burde søge i Maven; og at de spilde heele Alphabeter af SædeLære paa det, som de kunde afhjælpe med et Fad Erter —

Saaledes endte jeg min Fortæling — Herr Gaillard trykte mig venlig i Haanden — Naar vi saaledes undersøge Kilden til de onde Handlinger, sagde Præsidenten, vil vi derved langt fra hverken undskyldte dem, eller sætte mindste Sminke paa dem — Lasterne blive altid lige heslige, lige skadelige, lige forhadte — men vi vil derved undgaae den Ulylighed, og jeg kan vel sige Umenniskelighed, at holde alle Mennsker for Uhyre — thi hvem af os gjør intet ont? — Magisteren, som endnu bar et hemmeligt Nag til Herr Panthakak fra før, anmærkede, hvorledes vi derved vilde undgaae, hvert Øyeblik at overtræde Iustitiam distributivam (den uddeelede Retfærdighed) og at straffe alle onde Gjerninger ligestrængt. — Ret, sagde Herr Gaillard; som endnu altid havde den forrige Materie i Hovedet; det vil herefter ikke blive ligesaa stor en Nederdrægtighed, at bagtale en Spradebasse ved et KaffeBord, i Fruentimmer-Selskab, som at bagtale en Kjøbmand fastende paa Børsen — Overalt, blev han ved, kan man vel sige, at de færreste bagtale os af Ondskab, eller fordi de virkelig hade os og vil tilføje os Skade — Nogle tale ilde om os af blot Letsindighed, og uden selv at vide, hvorfor — Andre for at have Materie, at tale om — Nogle, for et got Indfalds || Skyld, og for at vise deres Satyriske Talent — Nogle af blot Høflighed imod dem, som de tale med; andre, for at faae et Maaltid Mad, eller af en anden egennyttig Hensigt — Der er dem, som skjænde vor Ære i et gudeligt Øyemed — og der er dem, der, som vi før har anmærket, tillegge os de hesligste Laster, og de urimeligste Daarligheder af blot Venskab; fordi de troer, at roese os, og fordi de gjør sig et langt andet Begreb, om de Ting, som de fortælle om os, end de gjøre sig, der høre paa dem — De fleeste